

derf zowel bij 6- als bij 12-jarigen in Noord-oost Friesland met 60-70% af.

2. Ook in andere delen van Nederland is een dalende tendens waar te nemen ten aanzien van het vóórkomen van cariës. Over de invloed van het (T.)G.V.O.-project te midden van andere factoren die van invloed geweest kunnen zijn op de gebits-toestand van de jeugd is daardoor geen duidelijke uitspraak te doen.

3. De verzorgingsgraad van de opgetreden cariës is sinds 1973 toegenomen, maar is voor het melkgebit nog niet optimaal.

4. Het gebruik van fluoridetabletten, dat tussen 1973 en 1976 sterk toenam is daarna enigszins gedaald.

Summary:

Title: Dental health of six and twelve year old children in the north-eastern part of Friesland.

Keywords: Community dentistry – Epidemiology – Dental health education – Caries

In the north-eastern part of Friesland, since 1973 attention has been paid systematically to dental health education. This education is especially addressed to children and their parents. The children are mainly reached in the schools. The Caries Research Unit TNO investigated the effect of the activities by registering the condi-

tion of the teeth of six year and twelve year old children in 1973, 1976, 1979 and 1982.

Between 1973 and 1982 the average number of carious lesions (dmf-s) on six year old children decreased about some 70%. In this period the decrease of caries (DMF-S) in the permanent teeth of twelve year olds was about 60%. In the other parts of The Netherlands too, less and less caries appeared in children during the last ten years. Therefore it is hard to decide to which degree the regional activities have brought about the decrease of caries in Friesland. It can be concluded though, that the caries experience of the children in this region is relatively low at this moment (see figure 5 and 6). The degree of care of the caries has been improved in the mentioned period. In six year olds the degree of care was still low in 1982, only 33% of all cavities were filled. With twelve year olds the degree of care in 1982 was 82%.

The use of fluoride tablets, which had already been lowered between 1976 and 1979, seems to have decreased further then. Respectively 26% and 17% of the examined groups of six year old and twelve year old children used fluoride tablets daily in 1982.

Literatuur:

1. *Tjassing H, Westmaas-Jes MM.* Het (T.)G.V.O.-project Friesland. Tijdschr Soc Geneesk 1980; 50:530-4.
2. *Boer A, Kranenburg W, Mesdag M.* Tandheelkundige Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding in

Friesland, verslag van het gedragswetenschappelijk onderzoek onder ouders en intermediairen 1983. Rapport werkgroep (T.)G.V.O., in samenwerking met vakgroep Gezondheidsleer, Landbouwhogeschool Wageningen en Andragogisch Instituut Groningen.

3. *Werkgroep TNO Tand- en Mondziekten.* Hotze syn toskene nei njoggen jier foarljochting. Verslag van een onderzoek naar de gebits-toestand bij zesen twaalfjarige kinderen in Noordoost Friesland. Rapport uitgebracht aan de werkgroep (T.)G.V.O. Friesland, 1983.
4. *Houwink B ea.* Tandbederf bij 5-jarige Amsterdammers in 1973 en 1981 en een onderzoek naar kennis, houding en gedrag met betrekking tot tandheelkunde bij hun begeleiders. Ned Tijdschr Tandheelkd 1983; 90:78-88.
5. *Kalsbeek H, Kwant GW.* Het project kindertandverzorging Tiel. V. De gebits-toestand bij kleuters van 4-6 jaar vanaf het begin tot het einde van het project. Ned Tijdschr Tandheelkd 1983; 90:139-150.
6. *Kalsbeek H.* Het effect van (T.)G.V.O.-projecten bij de preventie van tandcariës. Ned Tijdschr Tandheelkd 1982; 89:106-17.
7. *Kalsbeek H.* Evidence of decrease in prevalence of dental caries in The Netherlands: an evaluation of epidemiological caries surveys on 4-6 and 11-15 year old children, performed between 1965 and 1980. J Dent Res 1982; 61 (special issue): 1321-6.
8. *Tan HH.* Het project Abcoude. Proefschrift, Universiteit van Amsterdam. Amsterdam: Joko-offset, 1981.
9. *Werkgroep (T.)G.V.O.* Tien jaar (T.)G.V.O. in Friesland. Leeuwarden: Provinciale Friese Kruisvereniging, 1983.
10. *Rijnsburger BE.* De georganiseerde jeugd tandverzorging, het model Drenthe. Proefschrift, Vrije Universiteit te Amsterdam. Meppel: Krips Repro, 1978.

Augustus 1983.

Postbus 161,
8900 AD Leeuwarden.

REDACTIONEEL

EEN BAKEN IN ZEE

Trefwoorden: Redactioneel- PAOT

Er is een tijd geweest dat het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde zich de enige algemeen gewaardeerde periodiek wist binnen de Nederlandse tandheelkundige professie. Het blad fungeerde tevens als officieel orgaan van het Nederlands Tandheelkundig Genootschap, de Nederlandse Vereniging van Tandartsen en de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde – in volgorde van oprichting. In een tijd waarin begrippen als massacommunicatie en massamedia nog onbekend waren en de telefoon schoorvoetend zijn intrede deed in de huiskamers der goeuden, vormde het gedrukte woord het enige middel om de wetenschappelijke en beroepsgerichte informatie uniform en met regelmaat te verspreiden. Tevens was daarmee de mogelijkheid geschapen tot het onderhouden van een goede onderlinge band tussen de beroepsgenoten, die door

het lezen van het Tijdschrift op het punt van kennis en inzicht elkaars gespreksgenoten konden zijn. Het hier geschetste beeld, nog representatief voor de periode tussen de beide wereldoorlogen, is thans nauwelijks meer voorstelbaar.

De banden van het Tijdschrift met het Genootschap en de Vereniging bestaan nog steeds; publikatie van programma's en jaarverslagen vindt met regelmaat plaats. Bij de Maatschappij deed zich na de Tweede Wereldoorlog een terechte behoefte gevoelen zich veelvuldiger en uitvoeriger tot haar leden te richten. Het Mededelingenblad, later het Nederlands Tandartsenblad, werd opgericht; een ontwikkeling vergelijkbaar met die welke zich in de medische wereld voltrok, waar naast het aloude Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde het Medisch Contact ontstond.

De laatste decennia hebben een opmerkelijke ontwikkeling te zien gegeven. Het aantal periodieken binnen de tandheelkundige wereld is meer dan verdubbeld. Wij kennen thans, naast het Nederlands Tandartsenblad, bladen als Exkies en de Tandartspraktijk en bovendien de mediatheek van de Maatschappij, waarin in navolging van de Vereniging boekjes van klein formaat verschijnen.

Waarom nu dit overzicht? Voor wie kennis neemt van al deze drukwerken zal duidelijk zijn dat de doelstelling en de doelgroepen zich meestal scherp aftekenen: het Tijdschrift, de periodiek die zich inzet voor de wetenschappelijke en klinisch-praktische voorlichting van de tandarts, postacademisch onderwijs dus, het Tandartsenblad, een Maatschappij-orgaan met een onafhankelijke redactie, waardoor de

geloofwaardigheid van de inhoud gewaarborgd blijft. Het blad *Exkies* is gericht op de tandtechnici en hun band met de tandartsen. Wat de Tandartspraktijk aangaat, dit is een commercieel advertentieblad met produktinformatie.

Tot dusver lijkt alles een duidelijke en geordende zaak. Door goede onderlinge betrekkingen in stand te houden moet het mogelijk zijn 'branchevervaging' te vermijden. Met name geldt dit voor die publikatie-activiteiten, die onder de noemer van postacademisch onderwijs zijn te rangschikken. Binnen de toch al niet zo omvangrijke doelgroep van de tandheeskundige professie mag in dit opzicht gesteld worden dat iedere versnippering ongewenst, ja zelfs schadelijk kan zijn. Reeds in 1977 heeft de redactie het Tijdschrift een duidelijke structuur gegeven, waarbij het zwaartepunt nadrukkelijk op zijn taak binnen het P.A.O. kwam te liggen. In de rubriek 'Post academiam' vonden naast artikelen ook de bloeiende subrubriek 'Excerpta odontologica' en de 'Boekbesprekingen' een plaats. Wanneer hiermede de indruk gewekt zou zijn dat de betekenis van de overige rubrieken van een geringere orde zou zijn, dan is dit zeker geen opzet en ook niet terecht.

Wel wint de opvatting veld dat voor het publiceren van verslagen van wetenschappelijk onderzoek in de naaste toekomst andere middelen zullen worden benut. Mondiaal gezien vinden thans voor dit doel een 70.000, veelal gespecialiseerde, tijdschriften hun weg naar de abonnee. Daarin zien per jaar ruim twee miljoen artikelen het licht. Voor de onderzoeker is gericht speuren in deze overweldigende hoeveelheid materiaal een dwingende eis. Hierbij zullen computer en telecommunicatie onmisbaar worden. Verslagen van wetenschappelijk onderzoek zullen dan niet meer aan tijdschriften worden aangeboden, doch zullen rechtstreeks via moderne informatietechnieken wereldwijd beschikbaar komen. De grote betekenis van deze elektronische vorm van communicatie voor de wetenschap is nog niet te overzien; dit geldt ook voor de tandheeskunde en voor de tandheeskundige basiswetenschappen in het bijzonder.

Hoe belangrijk dit alles ook is voor de onderzoeker, voor die beroepsbeoefena-

ren, die verplicht zijn hun academisch niveau ook in het maatschappelijk functioneren duurzaam te handhaven, is bovengeschetste ontwikkeling slechts zijdelings van belang. Binnen het kader van hun voortgezette opleiding hebben zij een groeiende behoefte aan didactisch bewerkte overzichten van goede kwaliteit. Geen 'wetenschapsjournalistiek' maar zorgvuldig samengestelde en ook op de praktijk afgestemde artikelen, die bijscholing op een tijdstip naar keuze mogelijk maken. Het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde zal, gezien haar doelstelling, deze ontwikkeling in toenemende mate moeten volgen.

Dit alles overziende willen wij hier met overtuiging pleiten voor concentratie van deze vormen van voorlichting. Slechts dan zal het mogelijk zijn een goede kwaliteit te handhaven en daarnaast te vermijden dat de beroepsgenoten geconfronteerd worden met een heilloze versnippering en daarenboven belast worden met de financiële gevolgen daarvan. Kortom het Tijdschrift staat open voor concentratie van postacademisch onderwijs (PAOT) door middel van de geschreven tekst.

Teneinde nader tot dit doel te komen werd bij de oprichting van het Orgaan PAOT de relatie met het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde vastgelegd en een vertegenwoordiger van het Tijdschrift als adviseur in het Algemeen Bestuur benoemd. Hoewel de bedrijvigheid van dit Orgaan niemand zal zijn ontgaan gezien de talrijke cursussen die onder deze vlag gegeven worden, zullen in de toekomst andere media eveneens benut moeten worden. De doelstellingen van het Orgaan PAOT voorzien immers in een 'multimediale' aanpak, waaronder ook de bijscholing in gedrukte vorm. De waarde daarvan behoeft nauwelijks toelichting. Zij heeft een blijvend karakter en is daardoor te allen tijde opnieuw te raadplegen, is niet aan plaats gebonden en brengt geen extra kosten met zich mee. Het Tijdschrift is hiertoe vanouds het aangewezen orgaan. Het heeft de kennis en ervaring in huis om hoge kwaliteitsnormen te handhaven. Door de interne kopijverwerking, waarbij zo nodig op deskundige adviseurs van buiten de redactie een beroep wordt gedaan, is het mogelijk ook de auteurs van dienst te zijn en tot een opti-

male publikatie te komen.

Het Tijdschrift mag zich verheugen in een blijvende belangstelling bij de lezers en in een groeiend aantal auteurs. De redactie ervaart hierin een aansporing om op de ingeslagen weg voort te gaan, waarbij zij open staat voor iedere aanbeveling tot verbetering waar dat maar mogelijk is.

Het ligt thans in het voornemen de uitgave van het Engelse supplement na 20 jaar en 22 afleveringen te staken. Het supplement was destijds bedoeld te dienen als vangnet voor de toenemende behoefte bij onderzoekers tot publiceren in de Engelse taal. De groeiende specialisatie in de buitenlandse tijdschriftenwereld oefende echter ook een grote zuigkracht uit op de Nederlandse auteurs en doorkruiste deze opzet, zodat het supplement overbodig werd. Deze ontwikkeling betekent allermindst een vermindering van de publikatie-inspanning. Naar het zich laat aanzien ligt het meer op de weg van het Tijdschrift zijn bemoeiingen te richten op producties vergelijkbaar met het themanummer. Gedacht wordt hierbij aan supplementen in de Nederlandse taal over speciale onderwerpen gericht op de practicus. Ook proefschriften zouden langs deze weg een ruimere bekendheid kunnen krijgen. Dat hiertoe een goede samenwerking en eensgezindheid met de beroepsorganisaties nodig is spreekt vanzelf. De daarvoor uitgetrokken gelden moeten verantwoord worden besteed; zij dreigen schaars te worden. Daarbij probeert de redactie in te spelen op de behoeften van de abonnees en met haar tijd mee te gaan, voor sommigen misschien niet snel genoeg, voor anderen misschien te snel. Wie in de gelegenheid is de vele jaargangen van het Tijdschrift door te kijken, zal dit aanpassingsvermogen in bijna honderd jaar publikatie-arbeid bevestigd zien.

Alwie tussen de klippen door moet varen doet er goed aan niet alleen het reisdoel in het oog te houden, maar ook zijn blik te laten gaan over alle mogelijke oriëntatiepunten om zich heen. Slechts dan kan de koers tijdig worden gewijzigd en daardoor het lot vermeden om na stranding slechts te kunnen dienen als een baken voor andere misschien fortuinlijker stuurlieden.

v. S.